

NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

№ 7 (62)
J U L I
1 9 3 4

SISUKORD:

Politiiline osa:	Lhk.
1. Üleilmne majanduskriis ja töötav naine	1
2. A. O. — Vill koristada hästi, ilma kaotusteta	3
Ilukirjanduse osa:	
3. A. Afinogenov. — Kaks ema	5
4. Sinaida Rõtsk. — Meie naisterahvad	6
Karjakasvatus:	
5. Agronoom L. Kostin. — Rohkem tähelepanu vasikatele	8
Sõnumid:	
6. Netty. — Klüm Voroschilovi nimeline kolhoos läheb kindlal sammul jõukale ja kultuursele elule	10
7. A. K. — „Ehitaja“ kolhoosis võitleb karjabrigaad karjakasvatuse eest	12
8. Charles. — Jaan Kreuksi nim. kolhoosis lõhutakse laste- soime tööd	14
9. V. V. — Teha lõpp lohakusele postiosakondades	14
Arsti vestlus:	
10. V. D. — Kasutage suvel päikest	15
11. Küsimused ja vastused	16
12. Moed.	

№ 7

(62)

NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

JUULI

1934

POLIITILINE OSA

ÜLEILMNE MAJANDUSKRIIS JA TÖÖTAV NAINE

Juba viiendat aastat kestab kõikides kapitalistlikes maades tööpuudus, nälg, viletsus. Millest on tekkinud see viletsus, mis on selle viletsuse põhjus? Selle viletsuse põhjuseks on kapitalistlik kõrd, valmistusabinõude — vabrikute, tehaste, tooraine, masinate eraomandus. Kapitalistid, kelle käes on kõik need varandused, ajades taga suuri kasusid, valmistavad suurel hulgal igasugu kaupasid rohkem, kui turg jõuab osta. Kaubad jäävad ladusse seisma. Vabrikud ja tehased sulutakse. Nii algab kriis. Kõigepealt tunnevad seda kriisi töölised, kes ise ja kelle perekond sellega nälga ja äärmisse viletsusse paisatakse. Vabrikandid, selle asemel, et näljaseid töölisi toita, hakkavad hävitama neid kaupasid, mis ladudes seisavad, et alles hoida kõrgeid hindasid. Miljonid töölised aga peavad nälgima ja rābalates käima, kes ise kõiki rikkusi on loonud selleks, et väikene kogukene kapitalistikesi võiksid prasida ja elu maitsta. **Niisugune on kapitalistliku valmistusviisi seadus.**

Praegune kriis on sügavam kui ükski eelmistest majanduslistest kriisidest, sest 1914—1918. a. maailma imperialistlik sõda ning Venemaa proletaarne revolutsioon panid aluse **kapitalismi üldkriisile**, s. t., et sest ajast peale algas kapitalismi, kapitalistlike korra hävitamise ajajärk, — Meie näitasime oma revolutsiooniga ja näitame praegu oma ülesehitava tööga kogu ilma töörahva hulkadele, kuidas kriisist võib välja pääseda; see paneb terves maailmas kõikuma kapitalismi alusmüürid.

Sm. Stalin partei 17. kongressil andis põhjaliku seletuse, miks käesoleval ajal nii kaua kestab üldmajanduslik kriis: „See on seletatav, kõigepealt, sellega, et tööstuskriis on haaranud eranditult kõik kapitalistlikud maad, raskendades ühede maade manööverdämist teiste arvel.

See on seletatav, teiseks, sellega, et tööstuskriis on põimunud kokku agrar-kriisiga, mis haaranud eranditult kõik agrar- ja poolagrarimaad.“ (Stalin.)

Kriis on haaranud kõik majandusharud, heitnud tehnika mitmeks aastaks tagasi, masinaga töötamiselt minnakse käsitsi töötamisele. See omakorda venitas tööstuskriisi veel enam pikale.

Kuid kriisi kestva iseloomu peapõhjuseks on see, et „...tööstuskriis löi lökkele kapitalismi üldise kriisi tingimustes, kus kapitalismil enam ei ole ja ei võigi olla ei põhimistes riikides ega asumaadel ning sõltuvatel maadel seda jõudu ja kindlust, mis tal oli enne sõda ja enne Oktoobri-revolutsiooni, mil kapitalistlike maade tööstus sai imperialistlikult sõjalt päranduseks ettevõtete kroonilise puuduliku koormatuse ja miljonilised töötute armeed, millest ta pole enam suutnud lahti saada.“ (Stalin.)

50 miljoni töötuid — see on kriisi tagajärg. Miljonid inimesed kirastuvad näljas. **Kriisiraskusi eriti valusalt tunnevad töötavad nainshulgad.** Kapitalistid, et oma ekspluateerimise võimalusi kriisiloludes laiendada, võtavad reasse tööstusharudesse naini, kelle tasu igalpool madalam,

kes ei saa meestöölisega võrreldes ühesuguse töö eest ühesugust töötasu.

Harilikult on ka naistöölise tööpäev pikem kui meestöölisel.

Eriti raske on naistöölise olukord Ida-maadel. Emad on sunnitud seal lapsi tööle kaasa võtma, sest neid ei ole kuhugile ega kellegi hoolde jätta. Lapsed, kui nad emaga ühes on, peavad niiskuses ja suure palavuse käes terved pikad päevad — 14—16 tundi vabrikus viibima ja tihti jäävad nad masinate vahele. Niisugune olukord kapitalistlikudel maadel suurendab veel enam laste surevuse ja õnnetute juhtumiste arvu.

Hiljuti ilmus fashistlikul Saksamaal kodanliselt autorilt raamat „Töötute lapsed“, kus ise kodanlus ei saa kinni mätsida seda viletsust, milles asuvad töötud ja nende perekonnad: „lapsed on alasti, näljas, lapsed on alati kahvatud, aga punased palged on haruldaseks nähtuseks“. Vähem kohutav ei ole viletsus ka Eestis. Vaesed töötud emad on laste piina nähes jõuetud neid aitama. Hädaabitööd ei toida töötatöölisi, teda jätkub vaevalt selleks, et hinge sees pidada ja seda tööd ei jatku kaugelt kõigile. Hiljuti Tallinnas vallandati 400 hädaabitöölisi. Vabrikantide ühing jättis neile pealegi palga 10000 krooni ulatuses tasumata. Sellest äärmisest viletsusest ei suuda isegi kodanlised kirjanikud vaikida. August Jakobson ühes oma jutustuses „Kangelane“, mis meie ajakirjas ilmus*, toob pörutava elava pildi töötute naistöölise elust. See nälg, see viletsus on viinud paljud vähemteadlikud naistöölised uulitsale, meelegeitmisel ja enesetapmisele. Jaapanis müüakse hulgaliselt tütarlapsi vanemate viletsuse ja puuduse pärast. Ka haritlasi on vallanud kriis. Tööpuudus nende seas kasvab ühtesoodu. Eesti kodanlus „Päevalehe“ veergudel tunnistab, et ainukeseks abinõuks töötada haritlaste tekkimise vastu on koolide sulgumine.

Iseloomustades kriisi praegust seisukorda, tähendas sm. Stalin partei 17. kongressil, et kapitalismil on viimasel ajal korda läinud tööstuse seisukorda nagu veidi parandada. Kuid seda parandust on saavutatud just veel suurema töötavate hulkade surve abil, tööliklassi ja töötavate hulkade veel suuremasse viletsusse tõukamise ja nende vaesenemise varal, osalt ka sõjatööstuse arendamise arvel, mis palavlikult valmistab sõjariistu uueks sõjaks.

* Vaata detsembri 1933. ja jaanuari 1934. aasta numbreid.

Sm. Stalin kriipsutab alla, et see veel ei tähenda, et kapitalism kriisist hakkab välja pääsema.

„Ei, ei tähenda. Igatahes ei ole praegusel ajal niisuguseid andmeid, otsekohe- heseid või kaudseid, mis räägiksid lähenevast tööstuse tõusust kapitalistlikudel maadel. Veel enam — kõigi järgi otsustades ei võigi niisuguseid andmeid olla, vähemalt lähemal ajal“ (Stalin).

Kapitalistid otsivad väljapääsu kriisist — kõigepealt sõjaga Nõukogude Liidu vastu. See lootus aga tähendab kindlasti kadu kapitalistidele, sest kui nad ei suutnud meid ära võita 1919. aastal, siis nüüd on see neile võimata. NSV Liit on nüüd muutunud võimsaks maaks, kes suuteline on neile, kes katsuvad meie maale kallale tungida, vastulöögi nii andma, et „neil kaoks lust edaspidi oma seakärssa meie nõukogulisse kapsaaeda toppida“ (Stalin).

Ka fashismi teel püüavad kapitalistid kriisist välja pääseda.

Fashistid tegutsevad kõigiti. Küll hulkade pöetusega, küll vägivallaga. Saksamaal need mahajäänud töötavad kihid, kes uskusid algusel fashistide lubamisi, nende poolt hääletasid, on nüüd juba nende pettustest aru saanud. Iga päevaga kasvab hulkade rahulolematuse.

Fashistide võitluse peaabinõu hulkade vastu on eestkätt muidugi varjamatu vägivald, avalik töörahva paljaksröövimine, verine terror.

Eesti kodanlus sammub sama rada. Eesti kodanlus juba ammu valmistas fashistlikule diktatuurile. Hiljuti Pätsi dekreediga saadeti „laiali“ riigikogu, s. o. lõpetati tegelikult parlament. Tallinna linnapeaks nimetati kindral Soots, Tartu linnapeaks — kindral Tõnisson. Ka linnanõunikud määrati kindlaks valitsuse poolt. Fashistlik valitsus asub seega ka omavalitsuse otsekohe- sele militariseerimisele. Päts-Laidoner, võideldes „vabsidEGA“ (vabadussõjalaste liiduga) demokraatia kaitsmise, demokraatia päästmise sildi all, tegelikult likvideerisid ise „demokraatia“ ja panid maksma avaliku fashistliku diktatuuri ja sammuvad Saksamaa fashismi — Hitleri rada. Seda tunnistab ka nüüd ise eesti kodanline ajakirjandus. Eesti naisajakiri „Eesti Naine“ nr. 6, juunis 1934. a., kirjutab: „Tuleb kahjuks nentida, et ka meil Eestis päev-päevalt rohkem pinda võidab see meeoleu, mis näiteks Saksamaal on jõudnud äärmise teravuseni, haridustee sulgemine naise eest ja vähemalt viie lapse sünnitamise tõstmiseni riiklikuks ja isamaaliseks kohustuseks. Kahtlemata on meil

isegi ametlik poliitika suuna võtmas naise väljatõrjumisele teenistusalaadelt ega pole loota, et lähemad aastad selles toovad mingit muudatust. Vastupidi, seisukord võib naisele ennemini veel muutuda halvemaks.“

Kodanlikes maades on esiplaanile nihkunud hüüdsõna: „Naine tagasi perekonda!“ See hüüdsõna toob kaasa naise hariduse võimaluste piiramist, koolide ja kõrgemate õppeasutuste sulgemise tema eest. Kodanline intelligent-naine usub, et sellest seisukorrast teda aitab välja päästa naisliikumine kapitalistliku ühiskonna raamidest, mis muidugi on utopia, sest ainult kapitalistliku korra hävitamine toob naisele täieliku poliitilise ja majandusliku vabaduse. Seda on näidanud tervele ilmale Nõukogude Liit, kus naise mitteühedõiguslusest kivi kivi peale ei ole jäänud, kus naine mitte üks poliitiliselt, vaid ka majanduslikult mehega täitsa ühedõigusline on. Suurem hulk naistöölisi kapitalistlikes maades on sellest aru saanud. Kriisiaegne äärmine viletsus, jultunud ekspuaterimine on purustanud nels viimased pettepidid ja on tõmmanud neid ikka enam ja enam

kommunistlike parteide ümber — aktiivsesse võitlusesse kapitalismi vastu kogu ilmas. Tõuseb revolutsiooniline liikumine, millest aktiivselt osa võtavad ka naisseltsilised. Sõjariistus kokkupõrked revolutsiooniliste ja kontrrevolutsiooniliste jõudude vahel Austrias, üldstreik Prantsusmaal, mille tunnistajaks meie hiljuti olime, revolutsiooniline liikumine Hispaanias, hiiglasuured poliitilised ja sotsiaalsed vapustused kogu kapitalistlikus ilmas, palavikulik sõjariistade valmistamine, eriliste reservsõjaskadade organiseerimine, näiteks valge Eesti kodanluse kaardiväkke on kindral Poska (kaitseliidu ülema) teatel koondatud 55 000 inimest, nendest on 33 000 meest, 12 500 naist, 5400 noorkotkast, 4500 kodutütart. Inglismaa kindlustab erilise palavikuga õhulaevastikku jne. Kõik see praegune olukord kapitalistlikus ilmas tõendab, et maailm on uude arenemise astmesse jõudnud. **Lähenevad revolutsioonilised tormid.** Selles pole enam mingit kahtlust. Ainult need tormid on suutelised viima töörahvast välja kriisiviletsusest ja vabastama kapitalistlikes maades võitlevaid töötavaid naishulki poliitiliselt ja majanduslikult.

VILI KORISTADA HÄSTI, ILMA KAOTUSTETA

Igaüks meist teab, et käesoleva aasta kevädine külv üle kogu Nõukogude Liidu on eeskujulikult hästi ning kiirelt läbi viidud. Peaaegu iga kolhoos võis oma külvi lõpetuse raapordis teatada edusammudest nii hulgas, töö omaduses kui ka tempodes külvil, võrreldes möödunud aastatega. Mahajääjad olid üksikud, enamus kolhoose ja ka töötavaid üksikmajapidajaid täitsid külviplaanid ületusega tähtjaks ja veel varemgi.

Need edusammud on seletatavad sellega, et meie oleme enam organiseeritult töötama hakanud. Juhtimine on muutunud konkreetseks, elavaks ja igapäevaseks, nagu seda nõuavad partei XVII kongressi otsused. Peasi seisab aga selles, et määratusuur, mitmemiljoniline kolhoosnikkude hulk, „**töötav talurahvas, meie nõukoguline talurahvas on asunud lõpulikult ja tagasipöörmatult sotsialismi punase lipu alla**“ (Stalin, aruanne XVII kongressil). Nad on asunud kolhoosides võitma jõukat ja kultuurset elu. Ja selle kättevoitmise üheks lüliks on ka käesoleva aasta edukalt läbi viidud kevädine külv.

Kuid villi maha külvata — see on alles

töö algus. Hästi haritud ja hästi täiskülitud sotsialistlike põldudel on vaja koristada hea saak, — selles on peaesmärk. Võitlus hea viljasaagi eest algab hea maaharimisega, korraliku väetamisega ja kevadise külviiga. Halb on see majapidamine, see kolhoos, kus arvatakse, et külviiga on viljasaak kindlustatud. Ei. Rikkaliku saagi saamise eest käib kõige kibedam võitlus nimelt siis, kui villi kasvab.

On vaja hävitada põldudel umbrohud, need viljasaagi vaenlased ja vähendajad. Kui palju vanameelsust ja isaisade kombeid tuleb siin võita ja murda. „Kes seda enne on näinud, et viljapõllult umbrohtu kitkutakse“, — nii arutas mõni „vaga“ kulak või tema agent kolhoosis, ergutades sellega üles mahajäänud kolhoosnikkude vanameelseid arusaamisi ja püüdes sel teel vähendada kolhoosi viljasaaki, iga üksiku kolhoosniku sissetulekut.

Kuid kolhoosnikkude enamus paljastas need klassivaenlase „vagad“ võtted ja meie näeme, et igalpool brigaadid ja lülid tiheda ahelikuna asusid umbrohtude hävitamisele. Eriti aktiivsed olid sellel tööl naiskolhoosni-

kud Tikopesa külanõukogus (Kingissepa raionis), kolhoos „Koidus“ (Kesk-Volga piirkonnas) j. m.

Praegu on Nõukogude Liidu lõunaraionides juba viljakoristus täies hoos. Hulgana liiguvad punased viljavoorid uudse viljaga vastuvõtupunktide poole. Pole kaugel aeg, kus algab kibe koristus ka teistes raionides. Sellele tööle on vaja kõige täpsemalt ette valmistada ja organiseerida igalpool tööd nii, et koristada kõik viili kõige lühematel tähtaegadel ja ilma kaotusteta.

Käsil on heinatöö. Kolhooside, kolhoosnikkude ja töötavate üksikmajapidajate kariloomad peavad saama küllaldaselt kindlustatud loomatoiduga. Ilma selleta ei saa täita partei XVII kongressi selget direktiivi karjakasvatuse tõstmise kohta. Suurt tähelepanu on vaja juhtida silole ja silotamist on vaja juba algada. **Suur tööväli on naiskolhoosnikkudel nimelt loomatoidu baasi kindlustamisel.** Partei direktiiv on — heinakoristus peab viljakoristuse alguseks lõpetatud olema.

Käesoleva aasta koristusehoogtöö peahüüdsõnaks on **võitlus kaotuste vastu, võitlus koristuse kõrge omaduse eest.** Lõunapoolsetes raionides oli osaline põud ja selle tagajärjel on paljudes kohtades viili madala kõrrega, harv. Tihtipeale saab mõni koht rutem valmis, kuna teine — hiljem. Ei või oodata, millal viili igalpool valmineb. Koristus on vaja alata kohe sealt, kus viili valmis. Kultuurisid on palju, põldusid samuti, ja see kõik loob kolhoosides koristuseks kirju pildi. Kõike seda on vaja varakult ette näha ja õigel ajal koristuseks ette valmistada.

Võitlus vilja kaotuste vastu — see on kõikide nõukogude inimeste asi. Iga aasta meie kaotame koristuse ajal üle Liidu sajad miljonid puudad vilja. Viili läheb kaotist hilise koristuse pärast, masinate halva hoidmise pärast jne. Kaotused viljasaagis — see on lohakuse tundemärk, millel sotsialistlikus põllumajanduses kohta olla ei tohi. Sellepärast on vaja organiseerida hulgalist võitlust iga viljapea, iga viljatera alleshoidmise eest. Ja kui põllult kuni leivaküpsetuse vabrikuni igäiks valvab selle eest, et ühtegi tera vilja kaotsi ei lähe, kui kolhoosnikud ja eriti naiskolhoosnikud kaotuste vastu sõja kuulutavad, siis on ka iga kolhoosniku enda sissetulek suurem, siis kaotame meie need äpardused, mida tõi osaline põud mõnedes lõunaraionides. Hulkade võitlus kaotuste vastu, karm koristus rahva vara raiskajatele — see on iseäraldus, mille poolest

käesoleva aasta koristusehoogtöö peab erinema.

Võitlus kaotuste vastu peab kasvama iga päevaga, mis meid koristusele lähemale viib. Iga viivitatud päev koristusel ähvardab hulga vilja pudenumisega. Iga brigaad peab koristuse eel veel kord läbi arutama oma tööplaani koristusel, arvestama oma kogemused, lõcklaste ettepanekud. Laiaulatusliselt haaraku sotsialistlik võitlus brigaade, kolhoose võitluses eduka koristamise eest, jõuka elu eest.

Koristuse töö ettevalmistusele on vaja tõmmata agronome. Teadusliku juhtimise ja praktilise töö kogemuste ühendamine on käesoleva aasta koristuse töö esimese järgu nõue. Põllumajanduses on kasvanud määratult nõue hea agrartechnilise propaganda järgi. Igas kolhoosis on vaja parandada koristuse töö tehnikat.

Eriolust tähelepanu peab juhtima masinate ettevalmistusele ja tööle. Meie põldudel tarvitatakse juba kombaine ja keerulisi koristusemasinaid. Koristusemasin nõuab, et teda hästi tuntakse. Vastasel korral tulevad rikkemised, kaotused nii viljasaagis kui tööajas.

Põllule ei tohi jääda koristamata ühtegi viljapead. Kõik need abinõud, mis seda kindlustavad, on vaja varakult läbi mõelda ja ette valmistada.

Kesaküünd, koristus ja vilja riigile andmine — need on tööd, mida üksteisest kuidagi lahti kiskuda ei saa. Selge tööplaan iga kolhoosis ja brigaadis peab töö nii seadma, jõud nii asetama, et kõik need tööd tähtajaks tehtud saaksid. Ülelligne oleks siin tähendada, et kõik see töö nõuab operatiivset kolhooside juhtimist nii parteiorganisatsioonide kui ka maaosakondade ja MTjaamade poolt.

Kevadise külvi ajal asutati paljudes kolhoosides lastesõimed ja ühissöögimajad, et vabastada naiskolhoosnikke kodustest toimetustest põllutöödele. Nüüd, koristusehoogtööks on vaja lastesõimede ja ühissöögimajade asutamisele kolhoosides veel rohkem tähelepanu pöörata. Meie loosungiks peab olema: **kõik naiskolhoosnikud vabastada koristusehoogtööks kodustest toimetustest.** Selle teostamiseks vaja iga kolhoosis asutada lastesõimed, lasteaiad ja ühissöögimajad.

Käesoleva aasta koristusehoogtöö peab jätkama võitlust kultuurse sotsialistliku põllumajanduse eest. Koristame viljad kiirelt, ilma kaotusteta ja täidame kohe riiklikud kohustused heaväärtusliku viljaga — see olgu iga naiskolhoosniku tõsine mure ja esimese järgu kohustus. **A. O.**

... MEIE HINDAME VÄÄRILISELT ÜKSIKUTE INIMESTE KANGELASLIKKUST, NENDE OSKUST ORGANISEERIDA, KUID ARVAME, ET PEATSEMENDIKS, MIS SEDA KINDLAT ÜHTSUST KINDLUSTAS, ON KOMMUNISTLIK PARTEI, IGAÜHE KOMMUNISTLIK ILMAVAADE, OLGU SEE PARTEILANE VÕI PARTEITU...

KÕIGILE ON TEADA, ET NÕUKOGUDE LIIDU MILJONITE ELANIKKUDE SEAS ON PALJU NIISUGUSEID POEGI, KES IGA MINUT ON VALMIS END OHVERDAMA, KUI SEDA NÕUAVAD NÕUKOGUDE LIIDU HUVID. MEIE EI KAHTLE, ET MILJONID KOMNOORI JA VÄGA NING VÄGA VANU INIMESI EI KÕHKLE OMA ELU OHVERDAMAST, KUI SEDA VAJA ON, KOGU ILM TEAB SEDA. TALLE EI VÕI TEADMATA OLLA, ET NSV LIIDUS ON KÜLLALT KANGELASI.

(Sm. Kalinini kõnest aumärkide kätteandmisel Nõukogude Liidu kangelastele-lenduritele ja tsheljuskinlastele.)

ILUKIRJANDUSE OSA

KAKS EMA

A. Afinogenov

Mausoleumist pahema! pool oli üks tribuun kaua tühi.

Seda kaitsti. Seda hoiti tsheljuskinlaste sugulastele ja nende lähematele sõpradele.

Nad on praegu vaksalis. Palavad kallistused, rõõmupisarad ja esimesed sõnad, mis öeldud rutates, vaimustavate tervituste müriinas... Ei saa korralikult armsa poja, venna, mehe, isa nägu vaadatagi... Miljonid ootavad, miljonid tahavad neid näha ja tervitada. Jälle tarvis lahkuda...

Müriseb võimas „hurraa“, Punasel platsil trummilööjad tõstavad rasked trummid, orkestrite üldine kapelmeister tõstab käe... „Hurraa“ kõlab platsil.

Ja vaata, alles sõitnud kangelasi tuuakse tribuunile, mis mausoleumi ees... Pärjad, palmid, värvilised kraanid... Tervitused, miiting, paraad...

Tribuun omaksete jaoks täitub peagi... Kuid seal seisvate inimeste silmad on pööratud nende poole, kes seisavad praegu aukohal, kes võtavad vastu pealinna proletariaadi vaimustust ja paraadi...

Paraad on muidugi suurepäraline, kuid tahaks ikkagi vaadata lähedase ja armsa

nägu, otsida üles teda sealt mausoleumi eest tribuunilt, lehitada talle rätikut, mütsi, kätt...

Vaata, seal tõsteti punases mütsikeses tüdrukukene kätele. Temale näidatakse isa. Isa otsib silmadega oma tütart. Vastates lippude salutiga tormillistele tervitustele leiab ta aega pead pahema tribuuni poole pöörata.

... Ja, teie olete minu kallid, armsad, minu südamele lähedal, minu perekonna liikmed, teie vaatate praegu ainult minu peale ja tahate, et ma tuleksin tribuunilt teie juurde, teie juurde, kes nii kaua mind oodanud... Kuid vaadake ringi, vaadake demonstratsiooni miljonite inimeste näkku, kuulatage nende hääli. Tõstke pead ja vaadake kõikide peale, kes täna tulnud Punasele platsile, kes sammuvad kolonni-des Moskva uulitsatel. Vaadake endi ümber ja teie saate aru, minu kallid, et see on ka — perekond. Suure maa perekond, suure rahva perekond, töö perekond...

... Viiluvad tuttavad käed, lendavad õhku mütsid, lilled, silmad otsivad silmi. Pimeneb. — Nemat, meie kangelased, peavad vist väga väsinud olema. Kuid

midagi, nliisuguse väsimuse juures on rohkem värskust ja jõudu, kui mõnikord puhkamisel... Ja teie, emad, naised, õed, ärge kartke nende pärast! Nead on juba siin, oma maa päris südames. Meie oskame neid hoida, nagu oskasime hoida, kui jäätükilt neid ära kiskusime...

... Vaikne eidekene pühib pisaraid...

Sa ei saa veel mõtetega harjuda, et sinu poegonsiin, ainult viiskümmend sammu eemal... Sina tahaksid praegu tema kõrvale minna. Aga vaata, kas sina üksi kuivatad pisaraid... Vaata, seal noored naistsheljuskinlased paenutavad autribuuni barjeerilt alla, kallistavad Gorkit, kes sei-

sab all. Nead suudlevad teda, silitavad tema õlgu, annavad temale lilli, mis täna neile antud, ja Gorki, neid kallistades, pühib pisaraid...

Sina oled kangelase ja võitleja ema, sina tead teist ema, kes ka kasvatas üles võitleja... Ainult see oli teisel ajal, palju aastaid tagasi... Niisugust ema kujutas meile Gorki. See ema ei kohanud oma kangelast Punasel platsil...

Siis vaata nüüd oma poega, imesta ja rõõmista tema kuulsuse üle, mis on tema teise ema — sotsialistliku kodumaa kuulsus...

MEIE NAISTERAHVAD

Sinaida Rõtsk

(Ekspeditsioonist osavõtja)

Mitte kunagi ei saa unustada meie „Tsheljuskini“ hukkamise minuteid.

Kui „Tsheljuskin“ põhja vajuks ei olnud meil paanikat. Meie olime selleks kõik ettevalmistatud. Juba enne olid inimesed brigaadidesse jagatud, ja vastutaval silmapilgul olid kõik oma ülesannete täitmisel. Naisterahvad kandsid kraami. Mina tassisin apteegist medikamente, teised kandsid endi seltsimeestele asju ehk viskasid tekke, madratseid, kotte ja teisi asju laevast välja.

Lapsi ja naiti lasti jää peale esimeses järjekorras. „Tsheljuskinist“ mitte kaugel oli meil inseneri-füüsiku Fakidovi telk teaduslikkude tööde jaoks. Vaat' sinna asetamise lapsed.

Meie muidugi olime ärritatud. Peab ütleva, et meie olime väga harjunud oma laeva-majaga. Kõik meie käisime tihti jääl jalutamas. Vaatad ringi — igalpool on valge tühjus, kuu paistab, pakane, aga eemal meie armas „Tsheljuskin“ helgib tuledega...

Ei võinud ette kujutada, et tuleb temast jäädavalt lahkuda... Kui ma viimane kord laevale läksin, vaatan — sein läinud pörandast eemale, jää tungib sisse, aga toolid ja sohvad on korratult jääl. Ja ma sain aru, et lõpetatud, — „Tsheljuskin“ hukub. Siis hakkas vett sisse tungima, nina hakkas vajuma... Kõige raskem silmapilk oli, kui laev kadus meie silmist igavesti. Meie tundsime endid üksikutena.

Taevas oli madal ja tume, ümberringi jäälagendik. Pime, külm, tühi ja ainult kâputâis inimesi tormi, lõpmatu jää ja lume keskel. Ja seal, kus seisis „Tsheljuskin“, on täpikene roostega kaetud lund... Inimesed on kõik omad, pole ainult „Tsheljuskinist“.

Vahetevahel tundsime endi peal meelseltsiliste uurivaid pilke. Meie nâgime endi üldise seisukorra raskust. Meie saime aru, et ilma meieta neil oleks kergem... Mitte ühtegi pisarat ei pillanud jääl nõukogude naine. Ei! Esimestest päevadest, õlg õla vastu ühes meestega võtsime Schmidti laagri organiseerimisest osa.

Terve meie laager jagunes „sõõgi kolhoosidesse“. Need kolhoosid grupeerusid mingisuguse nõu ümber, see on nõu ümber, milles keedeti teed või suppi. Igasse kolhoosi kuulus keskmiselt 10 inimest. Meie kolhoosis oli 8 meesterahvast ja 2 naisterahvast. Hommikul, kui mehed läksid tööle, jõime ka meie kiiresti teed, pesime nõud ja hakkasime riideid ja labakindaid õmblema. Labakinnastest oli suur puudus, kuna neid aga oli väga tarvis. Töö ajal tegid inimesed oma villased ja nahkindad märjaks, kuid külm oli vali.

Meie organiseerisime terve „Leningrad-odeshda“ — õmblemise töökoja. Kõik naisterahvad õmblesid, parandasid, lappisid ja sl. Lobsa üksi lõikas juurde. Meie tõime bresenti, mida harutasime kitlilt,

Naisseltsilised kõige nooremat tsheljuskinlast Karinat tervitamas. Karina on 6-kuune, ta sündis „Tsheljuskinil“

kuivatasime seda ahju juures ja hakkasime õmblema. Bresenti oli väga raske õmmelda... Ei olnud vastavaid nõelu, ei olnud sõrmkübaraid. Nõelad olid kas sõrmejämedused ehk jälle liiga peenikesed. Tuli nõela lükata kas vastu kõhtu, või lauakest. Nõelu tuli tervet laagrit mööda otsida, misjuures neid suurte hoiatustega anti, et neid mitte kaotada ega katki teha, sest nõelu oli viltide parandamiseks tarvis. Kuni lõunani õmblesime ja lappisime.

Terve baraki peale oli ainult üks priimus ja pistitlulukene pannikene, kuna vaja oli toita 10 inimest. Meie panime mehed poolhämarias barakis ritta istuma. Ise küpsetasime kooke... Jagame 2—3 koogikest, aga telsed ootavad ja „surevad nälga“. Seda meil nimetati „metsloomade toitmiseks“. Meil oli aeroloog, kellel oli inetu hääl, kuid ta armastas laulda ja laulis ainult täie kõhuga. Ja vaat, kui ta hakkas laulma, tähendab, et olime juba neid küllalt söötud. Meie saime endi pannkookidega kuulsaks ja meid hakati teistesse telkidesse kutsuma. Meid kutsuti „Nahksete

komissaride“ (masinistide) telki. Seal oli Anatoli, Mischa, Volodja, Sadorov.

Otto Schmidt'i telgis käisime ka kooke küpsetamas. Meie kartsime kõige rohkem, et sm. Schmidt jääb nälga. Kõik kisendavad, muidugi, nalja pärast:

— Mulle, mulle, mulle...

Ainult Otto Juljevitsh vaikib, ja sellepärast andsime talle alati kõige esimeseks.

Enne meie äralendu käisime mitu korda aerodroomil. Vaja oli nartasid vedada. Tee oli väga raske — veeti mitme vahetusega. Pärast olit vaja lapsi viia — ka see polnud kerge, sest et tuli mööda sügavat lund minna. Viimane kord, kui meie Ljapidevskit ootasime, istusime aerodroomil viis tundi. Külmetasime hirmsasti ja viimaks anti meile signaal:

— Laagrisse tagasi minna!

Lennuk ei leidnud meid üles ja lendas minema. Selle aja sees tekkis laagris baraki ja kõõgi vahel suur lõhe. Ühte poolt, kus elasid leningradlased, nimetati „Vassiliisaareks“, aga teist poolt, kus elasid mosk-

valased, nimetati „Moskva-jõetaguseks“. Keskel oli sild, õigem sillakesed ületõmmatud. Suure vaevaga jõudsimel laagrisse. Ümberringi olid ainult hädaohud ja meil kadus täiesti ehmatus ja kartuse tunne. Kadus ära ka üksikluse tunne. Ümberpöörduvalt, meie tundsimel rohkem kui kunagi enne terve maa pingutust, kes tõttas meile

appi, ja meie pidasime viimase minutini endid üleval ja töötasime nii, nagu see kohane on nõukogude naistele. Siis jõudis Ljapidevski kohale. Vaat, meie oleme kõik lennuki kabiinis. Propellerid undavad...

Hüvasti Schmidti laager! Hüvasti kauge tshukotski jäätükk!

KARJAKASVATUS

ROHKEM TÄHELEPANU VASIKATELE

Praegusel ajal on igat liiki kariloomade arvu suurendamisel suur majanduslik ja poliitiline tähtsus. Teise viisaastaku ülesanded kõikide töötavate heaolu parandamisel 2—3 võrd nõuavad erilist tähelepanu vasikatekasvatusele. Peatoitainete, nagu liha, või ja piima hulk oleneb sellest, missuguste tempodega kasvab meil kari, paraneb tema omaduslik külg ning kuidas edeneb meil noorkarja kasvatamine. Partei ja valitsuse otsus, kindlustada lähematel aastatel igale kolhoosnikule oma lehm, — nõuab püsivat võitlust heade vasikate kasvatamises. Noorloomade väljakärvamise protsent on praegu veel lubamata suur.

Mis on vaja teha, et saavutada otsustavat murrangut piimakarja kasvatamises?

Tähtsamad tingimused selle ülesande lahendamisel on: 1) lehmade õige toitmine ja nende eest hoolitsemine, 2) kogu karja hoidmine tervetes tingimustes, 3) noorkarja õige kasvatamine.

Esimene, mida vaja kõrvaldada, see on lubamata suhtumine tiinetele lehmadele piima kinnioleku ajal. Laialt on levinud arvamine, et „kinnist“ lehma tuleb nii toita, et ta poegimise ajal ei oleks mitte priske, nagu oleks poegimine priskel lehmal väga raske. See arvamine ei ole millegagi põhjendatud ja on täiesti ekslik. Õige, lehm ei pea poegimise ajal liiga rammus olema, kuid ta peab täiesti tugev ja priske olema. Ainult niisugune lehm võib täiesti tervet, tugevat ja elujõulist vasikat tuua. Kuid tähtis on mitte ainult tervet vasikat saada, vaid vastava hoolitsemise ja korruga arendada temas kõik jaatavad omadused. Selleks on vaja:

1. Kohe peale vasika sündimise vaja tema nägu ja kõrvad puhastada ja emale

lakkuda anda. Kui aga lehm on tiisikusel ehk infektsioonilise abordi tagajärjel haige, siis ei või teda vasikat lasta lakkuda. Sel juhtumisel vaja vasikas pehme puhta lapiga kuivaks pühkida ja kuiva sooja ruumi asetada.

2. Ruum vasikate jaoks olgu valge, puhas ja vastavalt sisse seatud. Vasikate laudas peab põranda tasemel temperatuur mitte alla 10—12° C olema. Põrandad ei tohi virtsa läbi imbutada, vaid neil peavad selleks erilised rennid olema. Vasikalaudas ei tohi mingit tuuletõmbust olla. Vasikalaut jagatakse harilikult sektsioonidesse 25 vasika jaoks. Sektsioonid jagunevad eralistesse latritesse.

3. Piimakarja vasikad võetakse kohe peale sündimise emade juurest ära. Emade alla jäetakse harilikult ainult liha- ja tööloomade vasikad ja samuti sündinud nõrgad vasikad. Ema esimene piim — „toores piim“ antakse tingimata vasikale. Toores piim vaja kohe peale väljapigistamise vasikale anda, kui piima temperatuur harilikult 35—37° C võrdub. Toores piim puhastab vasika kõhtu esimesest väljaheitest, sealjuures mõjudes hästi seedimise näärmetele. Vasikat tuleb esimestel päevadel ema piimaga 3—5 korda päevas joota. Et vasikas sel ajal ei oska veel ise ämbri juua, tuleb teda sellele õpetada. Ööpäeva jooksul tuleb vasikale 5—7 kg ümber piima anda. Alates kolmandast kümnepäevikust võib soojalt piimalt kordkorralt kooritud rõsale piimale üle minna. Kui ei jatku kooritud piima, võib vasikate jootmiseks võipiima ja piimavett kasutada, kuid peab selle järele vaatama, et jook oleks värske ja puhas.

4. Ühelajal teratoiduga hakkab vasikas ka heinu sööma. Heina hulka peab suu-

Eeskujulikudes karjafarmides kaalutakse iga kuu lõpul vasikaid

rendama vasika kasvamisega, alates $\frac{1}{4}$ kg. Hein peab omadusliselt hea, õrn ja peenike olema. Häid tagajärgi annab ristikhein ja teised liblikõielised.

5. Piima andmise ajajärgul on soovitatav vasikatele suukorvid pähe panna, et nad ei saaks jalgade alt musti õlgi süüa, üht-teist lakkuda ega imeda. Sõimeid peab iga päev mitu korda toidujäänustest puhastama.

6. Alates teisest kümnepäevikust tuleb vasikatele puhast vett niipalju kui nad tahavad anda, kuid vesi ei tohi külm olla. Peale jootmise vaja vasikate näod puhtaks pühkida, et ei saaks seal ekseemid areneda.

7. Vasikalaudas peab kõik aeg ühtlane temperatuur, hea ventilatsioon ja puhas allapanemise materjal olema. Vasikalaudas ei tohi sugugi niiskust olla, sest niiskus on vasikatele kardetav.

8. Ei tohi järsku ühelt toidult teisele üle viia. Üleminek kuivadelt toitudelt mahlakatele ja karjamaa toitudele peab sündima kordkorralt 8–10 päeva jooksul. Vasikatele tuleb tingimata söögisoola lakkumiseks anda, ehk 8–10 grammi soola

päevas tugevatele toitudele juurde lisada. Juurvilja võib mitte enne kui kuu vanuselt hakata andma, kuid silot mitte enne 5–6 kuud.

9. Alates kuu vanuselt peab vasikaid tingimata värskes õhus hea ilmaga laskma 1–3 tundi jalutada, pärast tuleb jalutamise aega mitme tunnini pikendada juba igasuguse ilmaga. Tuleb hoolikalt vasikate tervise järel valvata ja väiksemagi haigestumise puhul tulevad haiged vasikad tervetest erilisesse isolaatorisse lahutada kuni täieliku terveks saamiseni.

10. Iga kuu lõpul vaja vasikaid kaaluda, ja vastavalt nende kaalule tuleb toitmise normi muuta. Peab meeles pidama, et vasika arenemine ja tema kaalu kasv on kiirem tema elu esimesel ajajärgul. Sellepärast peab toitmise norm niisugune olema, mis kindlustaks vasika kõige paremat arenemist, sellega kindlustades kõiki häid omadusi, mis päritud vanematelt.

11. Vasikate toitmise organiseerimise konkreetseks käsitamiseks võib kasutada järgmist tabelit.

Tuleb anda toitu kg ööpäeval

Vasikate vanadus	Rõõsk (soe) piim	Kooritud piim	Tugevad toidud	Hein	Õled
1 nädal	kuni 4—5	—	—	—	—
2 "	6	—	—	—	—
3 "	6—4,5	1,5—4,5	—	—	—
4 "	3	6,0	0,12	0,25	—
5 "	2,0	7,5	0,25	0,25	1,0
6 "	1,5	9,0	0,25	0,25	2,0
7 "	1,5	9,0	0,37	0,37	3,0
8 "	—	10,5	0,5	0,5	4,0
9 "	—	10,5	0,75	0,5	5,0
10 "	—	10,5	0,75	0,5	5,0
4 kuud	—	10,5	0,8—1,0	0,75	6—7,5
5 "	—	10,5—30	1,25	1—1,25	7,5—12

Tugevat toitu tuleb kuni 6 nädalani anda kaks peotäit peenendatud kaera ja üks

jagu õlikookide segu, kuid peale 6 nädalat võib pooleks anda.

12. Praegu on aga eriline tähtsus noorkarja toitmisel karjamaal. Karjamaa ja roheline toit peab pooleaastastel vasikatel peatoiduks olema. Rohelisel toidul on suur mõju vasika arenemisele ja tervisele. Vasikatele ja üldse noortele loomadele tuleb eraldada paremad karjamaad, kusjuures tuleb hoiduda madalatest ja soomaahest.

Karjapäeva peab nii organiseerima, et vasikad oleksid karjas päeva paremal ajal, aga halvemal puhkaksid. Karjasolemise aeg võib kesta 11—12 tundi. Keskpäeval, s. o. palavatel tundidel ei tohi vasikaid karjatada, sest et palavus, parmud, sögelased ja kärbsed ei anna vasikatele rahu.

Agronoom L. Kostin.

SÕNUMID

KLIM VOROSHILOVI NIMELINE KOLHOOS LÄHEB KINDLAL SAMMUL JÕUKALE JA KULTURSELE ELULE

Suur vihmavaling oli järele jäänud. Läbi-märjana, põlvini vee- ja porilompides paterdades, jõudsimetsa vahelt välja kergelt lainetava rukkipollu äärde.

Vaadeldes seda toredat inimese peani ulatavat rukist küsisin seltsimehelt:

„Kes on selle omanik?“

„Klim Voroschilovi nim. kolhoos,“ oli lahe vastus.

Minu küsimuste peale seletas seltsimees, et Loomovo külanõukogu on Lääda raioonis suurematest eesti külanõukogudest, kuid puudub tee, mida mööda hobuse ja vankriga võib sõita. Alles ilmasõja aastatel hakatud hobustega siit külast välja käima, sellest peale tekkinud väikesed teerajad metsa vahele ja heinamaa äärtesse... Siin leiduvat veel elanikke, kes Läädast kaugemal pole käinud, kes ei teadvat, milline on raudteerongki.

„Kuidas kollektiviseerimine läks?“ — küsisin, paksu lihavat ristikehina tee ääres vaadeldes.

„Enne organiseeriti 3 väikest kolhoosi. Sel kevadel ühinesid nad üheks suureks Klim Voroschilovi nimeliseks kolhoosiks. Külanõukogu all olevad kehvik- ja keskmik-

majapidajad on juba kõik kolhoosis. Kolhoos on viide brigaadi jagatud.“

Möödudes varakülitud haljendavast nisupõllust, näitas kaaslane uue kahekordse maja peale, mille katusel veidi pleekinud punane lipp lehvis, ja ütles:

„See ongi külanõukogu.“

Astusime valgesse avarasse ja puhtasse ruumi, millest kolm ust kõrvalruumidesse viisid. Ühe ukse peale oli kirjutatud „Külanõukogu“, teisel — „Kolhoosi juhatus“. Eesruumis seinal oli suur arvetabel, kuhu olid üles märgitud karjatitajate nimed, iga nime kõrval hooldatavate lehmade piimasaak. Kümnapäevikute järele piimasaagi tõusu järel võis näha, missugune talitaja oma hoole all olevate lehmade eest paremini hoolitseb. Selle tabeli järele lööklastena esimesel kohal seisid Lilli Erman ja Alviine Evert.

Teises seinas oli Stalini post, mille peal 5-da brigaadi brigadiiri Sassi nimi lennuki kõrval seisis ja punasele tahvlile oli paigutatud.

„Palju teid üldse lööklasti on?“ — küsisin sisseastuvalt kolhoosi esimehelt.

„Üksteistkümmend. Kuid oli ka neid

kes töö eest paku tahtsid pageda. Mõõdunud nädalal tahtis Froo kolhoosist jalga lasta ja Juhannes Reiman käis kaks päeva enne esimest maid viina otsimas, kuna meie põllul normisid ületasime,“ rääkis üks kolhoosnik.

Külanõukogu esimehe kabinetti astudes ja temaga tutvunedes võttis esimees seinalt lastemajade plaani, mis ta talve õhtutel oli joonistanud, ja ütles:

— „Meie ehitasime „Klim Voroschilovisse“ kaks lastemaja, ühe Loomovosse ja teise Lavinasse, kus lapsed suvel kui ka talvel võivad elada.“

Plaanil oli kuuse ekist ümbritsetud avar mänguplats, mille keskel lastemaja kõõgiga, mängu-, magamis- ja söögitudadega seis.

„Lastemajad avame me viieteistkümnendaks juuniks, kuid maja ümbrust selleks ajaks korda seada ei jõua. Kuuseeki istutame sügisel. Tulevaks suveks saavad nad täielikult valmis. Siin hakkavad siis meie tulevased ehitajad koolieelset haridust ja kollektiivset kasvatust saama“ — rääkis esimees vaimustusega.

Kuulsin naiskolhoosniku laste ema rääkima: „Kul saaks juba lapsed lastemajasse, siis võiks mureta tööl käia.“

„Kust lastemaja toiduaineid saab?“ — küsisin ma.

„Kolhoos eraldas juba teatud normi välja. Lastevanematel tuleb ainult kanamune tuua. Tulevikus organiseerime lastemajale kanakasvatuse.“

Jutuajamises kuulsin, et ka haigemaja on ehitatud, mis juunikuul avatakse. Arst olla juba kohal.

Ajakirjanduse levitamise küsimusele üle minnes, seletas esimees, et lähematel päevadel avavad nad külanõukogu majasse postiosakonna, mis kindlustab kolhoosnikudele ajalehtede ja kuukirjade kättesaamist.

Tekkis kahtlus, kas siin mitte ainult loobisemise tegemist ei ole, nagu mõnes külanõukogus ja kolhoosis ette tuleb.

Läksime vaatama. Nägime ehitusi. Alles ehitatud, päikeseküllased lastemajad, mis veel ainult väikest sisemist korraldust vajasisid, seisid väikseid elanikke oodates.

Külanõukogust kilomeetri kaugusel seisis pooleli ehitatud kahe haigetoa ja arsti kabinetiga haigemaja, milles ka köök ei puudunud. Haigemaja lõnapoolist külge piiras õunapuuaed.

Jõekaldal, kulaku vana veski varemete juures peatudes ütles keskealine tõsise näoga kolhoosnik: „Siia kavatsame veski

ehitada, siis pole vaja kaugel veskil käimisega hobuseid vaevata.“

Uute karjalautade ehitusega oli mõõdunud sügisel algust tehtud, kuid pooleli jäetud. „Tänavu kevadel lubati raioonist ehitusmeister saata, kes karjalaudad altab valmis ehitada, kuid siamaale pole saadetud. Omal ei leidu sarnaseid meistreid, kes oskaksid korrapäraselt ja vastavalt ehitada,“ — jutustas kolhoosi juhatuse liige.

Läksin farmi juhatajaga karjalautadesse. Seal oli kolmkümmend paremat lüpsilehma suguloomadeks välja eraldatud, keda paremini toideti.

„Nendest saame tulevikus head piimakarja. Tahame näidata, et ka segatõugu lehmaded võib suurt piimasaaki saada. Tänavuaastane keskmine piimasaak on lehma pealt 1350 liitrit,“ — seletas farmi juhataja.

Kolhoosi juhatuse plaanis oli ette nähtud peale riiklise piimanormi täitmist saada võist nii palju raha, et talveks karjalaudad valmis ehitada.

Kooperatiivi ees kuulsin mees- ja naiskolhoosnikku omavahelises jutuaajamises järgmisi sõnu:

„Tänavu saame põllust head saaki.“

„Ega seda kõike omale saa, osa kullutatakse sigade peale ära,“ — sähvas naine kihvtiselt.

„Jatkub sigadele ja jatkub meile.“

„Oleks parem need kartulid ja jahud meie tööpäevade peale ära jaotatud, nagu Raduselski kolhoosis jaotati. — Parema, kui need sead maha kärvaksid.“

Sellest toonist ja sõnadest paistis klassivaenlase igatsus. Ja tõesti, osa sigu oli kärnas ja haiged, mis tõendas klassivaenlase tegutsemist kolhoosis.

Mõistsin farmi juhataja ütelist: „Karjalaudad peab kiiremas korras valmis ehitama, siis saan järjekindlalt loomade toitmist kontrollida. Laialipillatud karjapidamisel pole mingit kasu.“

Karjabrigaadi valmistuslisel nõupidamisel kuulutasid karjatalitajad endid lõõklasseks. Otsustati karjakasvatuse tõstmise alal „Uus-Blagodati“ kolhoos, Raduselski külanõukogus, sotsialistlikule võistlusele kutsuda.

Saadi aru, et sotsialistlik võistlus ja lõõk töö toob päevavalgele klassivaenlase näo, kelle koht ei ole kolhoosis.

Kolhoosi esimehe Kalama silm ei olnud küllalt terav kõiki puudusi nägema. 4-das brigaadis vedesid uued vankrind vihma käes, mille tagajärjel vankrind 30% oma väärtusest kaotasid. Nii mõnedki puudu-

sed näitasid, et Kalama ei ole küllalt valvel kolhoosi vara hoidmises.

Valvepostiks on tsaariaegne pagulane, kodusõjaaegne komander ja praegune Loomovo külanõukogu esimees sm. Volt, kes ei pööranud tähelepanu ainult külvihoog tööle, nagu seda tegid teised külanõu-

kogud Lääda raioonis, vaid töötas edukalt igal väerinnal.

Ja tõesti, Loomovo ehitab uut sotsialistlikku küla, kelle uhkuseks on kolhoos „Klim Voroschilov“, kellelt teistel külanõukogudel ja kolhoosidel tuleks eeskuju võtta.

Netty.

„EHITAJA“ KOLHOOSIS VÕITLEB KARJABRIGAAD KARJAKASVATUSE EEST

Maalit huvitas karjakasvatus. Juba plika-kesena hakkas ta Eestimaal ema kõrval mõisa karjatallis töötama. Kodusõja ajal astus ta võitluseväerinnale. Peale kodusõja lõppu olles koduperenaine ja nüüd sotsialismi ülesehitamise ajajärgul tundis ta igatsust karjakasvatuse järele. Ta uuris karjakasvatuse küsimust ja luges sellekohast kirjandust.

Maali tegi plaanisid suurtest, avaratest, õhuküllastest, valgetest lautadest, kus kahel-pool ääres sõõnud ja puhtaks kammitud lehmad, keda valgetes kitlites talitajad lüpsavad.

Tihti kujutas ta ette end hommikul kella 3 ajal karjalauta minevat asemeid puhas-tama, lehma sooja veega pesema ja lüpsma. Enne lüpsi peseb oma käed, valges kitlis istub ta väikesele pingile lehma alla ja pigistab õrnalt lehma nisadest kollakat valget sooja piima puhtasse nõusse. Iga lehma piim kaalutakse ja brigadiir märgib piima kaalu arvestustabelisse üles.

Igale vasikale antakse ema piima, teise lehma piim võib kõhu haigeks teha. Peale lüpsi sõõdab lehmad normi järel. Lõuna ajal peseb jällegi lehma sõnnikust. Peale sõõtmist kammib ta harjaga lahtise karva ja kõõma ära, sest lahtine karv ja kõõm tekitavad sügelemist, mis loomale piina valmistab ja mille tagajärjel lehmale seda piima ei anna, mida andma peavad.

Loomade ümber talitab ta kogu aja vaikselt. Talituse vaheaegadel on lauda ukseid lukus, et keegi loomade rahu rikuda ei saa. Kõvasti rääkimine ja alaline laudas käimine teeb loomad rahutuks, mis piimasaaki vähendab.

Need ettekujutused ei kadunud Maali peajüst. Kui partei XVII kongress seadis karjakasvatuse üheks tähtsamaks lõöküles-andeks, siis oli Maali otsus kindel, ta läheb

ja viib oma jõu ja teadmised sinna, kus seda vaja. Oblasti täidesaatekomitee vähe-musrahvuste osakonna soovitusel jätab ta aprillikuul Leningradi ja sõidab Lääda raiooni. Raiooni täidesaatekomitee määrab ta „Ehitaja“ kolhoosi piimafarmi juhatajaks.

Esimesel päeval kohtab ta farmi juhatajat, kes uudishimulikult küsis: „Kas teie olete minu abiliseks saadetud?“

„Ei — juhatajaks. Siin ei ole abilist vaja — saab üksigi hakkama.“

„Või juhatajaks! — Noh, teiste käe all loomad juba nii ei edene, kui minu käe all — küll näete“, — ütles vana juhataja.

Maali sai aru, et teda ähvardati ja vastas rahulikult: „Sinu edu näitab surnud loomade arv.“

„Sinul saab see arv veel suurem olema,“ kähvas endine juhataja vihaselt ja läks.

Karjalauta astudes jäi Maali imestanult seisma. Laut oli pime — väikestest akna-angukestest paistis vähe hämarat valgust sisse. Sõimede aset täitsid hooletult kokku löödud lauadükid, millest loomad suurema osa toitü jalge alla ajasid. Sõimede ja seinavahele oli jäetud pikk kitsas ruum, kuhu vasikad kui silgud tünni laotud. Ka loomade asemed olid lühikesed, — lehmad magasid tagumine kehaosa virtsakraavis.

„Kas lehmad virtsakraavis rippudes vigastatud ei saa?“ — küsis Maali ühelt talitajalt.

„Alles möödunud nädalal sai üks parem lüpsilehm siin poegimise ajal otsa,“ — vastas talitaja.

Edasi sammudes uues, alles ehitatud sigadelaudas nägi Maali veel halvemat pilti. Suure lauda sisse olid palkidest ehitatud väiksed ja kõrged laudakesed, millel suurered eest ära tõstetavad rasked ukseid. Sõõtmise ajal võis neid ukseid ainult kahe mehega eest ära tõsta. Nendel laudakestel puudusid

laudpõrandad, kuna kesk üldist lauta oli laudpõrand, milles aga suured augud ja lõhed sees.

„Siin peavad sead head sportlased olema, kui üle nende aukude ja lõhede hüpata saavad, vastasel korral võivad nad jalaluud murda.“ — ütles Maali. — „Kes sarnase ehituse plaani andis?“

„Raiooni tehnik.“

„Kes ja kust ta pärit on?“

Selgus, et tehnik olla kohalise küla elanik, keda kolhoosnikud Jaskaks nimetasid. Jõukas. Kollektiviseerimise algul kirjutanud varanduse naise nimele ja ise läinud raiooni tehnikuks, nüüd kandvat inseneri mütsi.

Läksid loomatoidu tagavara vaatama, kuid heinaküünid haigutasid tühjalt vastu.

„Heinu meil ei ole, talvel anti hobustele nii, et heinte sees keerlesid, kevadiseks külviks ei jatkunud neid enam ja siis viidi lehmade heinad ära, — nüüd söödame lehma läpanud õlgedega,“ — rääkis karjatalitaja. — „Tänavu tuleb loomatoidu fond kõvematesse kättesse võtta, kui möödunud aastal oli.“

Maali töötas juba mõned päevad farmi juhatajana. Endine juhataja oli sigade talitajaks määratud. Ühel hommikul teatas ta kahjurõõmsal näol Maalile, et öösel olla üks siga ära lõppenud.

„Ära maha mata, saadame homme loomaarsti järele, laseme lahti lõigata ja järel uurida, mis haiguse tagajärjel siga kärvas,“ — ütles Maali käskivalt.

„Mis, sina tahad lõppenud siga lahti lõigata, kes seda enne on kuulnud!“

Järgmisel hommikul oli lõppenud siga kadunud. Paari päeva pärast kordus sama lugu — teine siga suri ja kohe kadus.

Kolmandaks lõppes vana tiine emis 12 pörsaga. Maali laskis lõppenud emise lahti lõigata. Loomaarst viis tüki sisikonnast uurimisele. Mõne aja pärast teatati, et siga on ära mürgitatud.

Endine karjalauda juhataja vallandati töölt ja heideti kolhoosist välja, kui endine kaupmehe naine ja spekulant, kuid see on vähe. Peab nõudma, et teda kohulikule vastutusele võetakse.

Kolhoosi esimehe peatahelepanu oli pööratud külvihoo tööle, mis 12. maiks edukalt lõpetati, sellega olles esimesel kohal raioonis. Kuid karjakasvatus oli täiesti maha jäänud. Õiget töö organiseerimist karjabrigaadis ei olnud.

Maali nõudis, et iga talitajal poleks rohkem kui 12—13 lehma, kellede eest

nad hoolt kandma ja vastutama peaksid. Esimees lubas, kuid arvepidaja Natalje Rebane tõstis kisa: „Karjatalitajatel ei ole midagi teha — laskuvad ja saavad asjata tööpäevi. Iga lepsjale tuleb määrata 16 lehma talitada ja selle kõrval peavad nad ühes 23 piimast välja joodetud vasikat talitama, sest meil ei jätku tööjõudu, et vasikate peale inimest eraldada.“

„Tööjõud on kolhoosis 30% kasutamata ja sinu mehe õdegi on kodus, teda võib vasikate talitamise peale ära kasutada,“ käis Maali ägedalt peale.

„Aga kes minule siis kodu saia küpsetab ja liha praeb, kui tema tööle läheb,“ — karjus Natalje vihaselt.

Kolhoosi esimehe nõrk iseloom allus pappide sabaraku Natalje Rebasele, kes lihavõtte pühade ajal kirikus laulmas käis. Selle pappide jüngri Natalje ettepanek kinnitati.

Üks talitajatest jäi haigeks — käsi paisetas üles. Pidi ajutiselt töölt lahkuma, kuid kolhoosi juhatus asetäitjat ei annud. Nüüd pidi iga lepsja 20 lehma talitama ja peale selle vasikad jootma.

Kari hakkas väljas käima. Karjasel puudusid abilised. Maali rääkimised jäid hüüdjaks hääleks kõrbes.

Ühel hommikul sai ta juhatuselt ametliku paberi, kus sõna sõnalt kirjutatud, „Karjatalitajad peavad järjekorras karjas käima, kes seda ei täida, saavad trahvitud.“

Alla kirjutatud kolhoosi esimees Muga, isegi kolhoosi pitsat ei puudunud.

Ka vasikatel puudus karjane, need nälgisid laudas ja sõid sõnnikusi õlekõrsi.

Maali pidi muu töö kõrvale jätma ja karjas hakkama käima, et mitte vasikaid nälgida lasta kärvata.

10-dal juunil tulid Maalile abiks oblasti ja raiooni esitajad, kes kolhoosi esimehe käsile võtsid, mis esimehele aga sugugi ei meeldinud. Pika vaikimise järele küsis ta:

„Millal teie ära lähete?“

„Enne ei lähe, kui karjabrigaadis on töö õieti organiseeritud ja kurjategijad välja selgitatud,“ oli kindel vastus.

Kutsuti kokku karjabrigaadi valmistusline nõupidamine, töötati läbi ka keskkomitee ja oblastikomitee otsused karjakasvatuse alal. Karjatalitajad kuulutasid endid lõõklasteks. Karjabrigaadi ja juhatuse vahel sõlmiti leping, milles ära näidati, mida mõlemad pooled karjakasvatuse tõstmise alal täitma peavad.

Karjabrigaad oli kogu kevade löökbrigaad olnud ja löökklasena võidelnud karja eest, kes juhatuse lohakuse ja hoolimatuse tagajärjel oleks näljasurmale määratud. Karjabrigaad oma püsivuse ja ennast-salgava tööga suutis karja hävinemisest hoida.

„Ehitaja“ kolhoosi karjakasvatuse löökbrigaadile peavad kõrgemad organisatsioonid

abi tulema ja juhatuse oma lohakuse ja kurjategijate mitteväljaselgitamise puhul vastutusele võtma.

Kolhoosnikud jõuavad siis jõukale elule, kui kolhoos on puhastatud kahjuritest ja saavutatud sotsialistlik suur ja õieti organiseeritud karjakasvatus.

A. K.

JAAN KREUKSI NIM. KOLHOOSIS LÕHUTAKSE LASTESÕIME TÖÖD

Jaan Kreuksi nim. kolhoosis (Volossovo raioon, Len. obl.) avati kevadel lastesõim. Alguses oli sõimes 8 last, kuid hiljem hakkas see arv kahanema ja varsti sulges lastesõim oma ukseid.

Kus on põhjus? Kas siis J. Kreuksi nim. kolhoosis lastesõime vaja pole?

Kolhoosil ei jatku tööjõudu, kuid samal ajal paljud naiskolhoosnikud istuvad lastega kodu. Heinakoristusele ei tule laste pärast Marie Sula, harva ilmub tööle Emilie Sula. Aga Paul Lood teatas üldkoosolekul, et „mina võtsin naise mitte selleks, et teda kolhoosis tööle sündida“ — ja tema naine ei käi ka kolhoosis tööl.

Nilsugune suhtumine naistööjõule ja lastesõimele üksikute kolhoosnikkude poolt on lubamatu. Kolhoosis on kõik tingimu-

sed lastesõime töötamiseks olemas: erilistel kursustel on ettevalmistatud lastesõime juhatajaks Em. Sula, on ka ruumid, kuid samal ajal 12 last ei anna naiskolhoosnikkudele — emadele võimalust tööl käia.

Vaja on murda lõpulikult mõnede kolhoosnikkude kahjutoov lastesõimevastane agitatsioon kolhoosis, nagu näit. Paul Loodi poolt, kes 13. juunil kolhoosnikkude üldkoosolekul avalikult välja astus, üteldes, et „mitte ükski ema ei vii oma last lastesõimesse ja mina olen esimene, kes oma naisel seda teha ei luba“. J. Lood, Marie Vilson ja Emilie Jürgenson toetasid seda lastesõimevastast agitatsiooni.

Jaan Kreuksi nim. kolhoosis peab lastesõim avatud saama ja tööle hakkama.

Charles.

TEHA LÕPP LOHAKUSELE POSTIOSAKONDADES

Maikuul andis sl. Kuusk Smolegovitsa postiosakonda 48 tellimist „Naistöölise ja naiskolhoosniku“ peale, niisama Volossovo postiosakonda — 12 tellimist, Tshirkovitsa postiosakonda — üle 50 tellimise ja Vruuda postiosakonda — 39 tellimist „Naistöölise ja naiskolhoosniku“ peale.

Juunikuus andis sl. Kuusk Lääda postiosakonda 74 tellimist jällegi „Naistöölise ja naiskolhoosniku“ peale.

Sm Volt (Loomovo külanõukogust) andis suurema hulga tellimisi „Naistöölise ja naiskolhoosniku“ peale juunikuul Lääda postiosakonda.

Kuid tänapäevani ei ole „Sojuspetshat“ Leningradis neid tellimisi saanud.

Andmed üle 400 „Naistöölise ja naiskolhoosniku“ tellimise mittetäitmise kohta Lääda ja Volossovo raioonide ülevalnimetatud postiosakondades on teravaks signaaliks, et neis postiosakondades kiiremas korras tööliste koosseisu põhjalik kontrollimine ette võetaks!

Murda suudame seda lohakust ainult siis, kui kõik tellijad ise aktiivselt kaasa aitavad posti töö puuduste, vigade, lohakuse ja hooletuse paljastamisel. Ainult tellijate hulkade endi kaasabil suudab toimetus kindlustada ajakirjanduse korralikku kättesaamist ja kõiki lohakuses süüdlasi vastutusele võtta.

V. V.

ARSTI VESTLUS**KASUTAGE SUVEL PÄIKEST****Reumatism (jooksjahaigus)**

Reumatismi nimetatakse veel artriidiks. See on ladinakeelne sõna, mis tõlkes tähendab liikmete põletikku, sest reumatismi juures haigestuvad peamiselt liikmed (ehk on küll ka lihaste reumatismi). Tehakse vahet liikme reumatismi kahe liigi vahel: niinimetatud atrofüüsilise ja hüpertroofilise vormi vahel. Esimene iseloomustub sellega, et selle haiguse juures kõik liikme osad — kondid, krõmpsluud, sooned ja ümbritsevad lihased — jäävad kord-korralt kõhnemaks, nagu sulaksid kokku.

Vabastades krõmpsluu tasasest pinnast, kalduvad vastastikku seisvad kondid kokku kasvama, mis liikme täielikule kangestumisele toob. Sellekujuline reumatism on harilikult noortes aastates.

Hüpertroofiline reumatism eraldub sellega, et liikme kondi otsad hakkavad korraldult suureks kasvama mükhude ja kumeruste kujul, see annab liikmele ebaõige, vormitu kuju, teeb liikumise valusaks ja raskeks, kuid liikmete kokkukasvamisele harilikult ei too. Sellelaadiline reumatism on harilikult rohkem vanematel inimestel.

Millest tekib reumatism?

Otsekohe ja selgelt ei või selle peale veel arstiteadus vastata. Eriline pisilane, keda reumatismiks nimetatakse, ei ole veel leitud. Kuid meie võime tuua siiski terve rea näpunäiteid reumatismi kohta. Reumatismile kalduvad teatud kehaehitusega inimesed. On tähele pandud, et reumatismi jäävad rohkem pika kasvuga, kõhnad, kitsarinnaga inimesed. Neil on igasugused siselihased, mis hoiavad sisemisi organeid, nõrgad ja väljaveninud, magu ja sooled on madalale vajunud. See aitab kaasa kroonilisele kõhukinniolekule, mistõttu organismis koguvad mitmesugused mürgilised ained. Selle vastu vaja, muidugi, õigel ajal võidelda, oma keha arendada vastavate kehaharjutustega, kaotada kõhukinniolek, õieti toituda — tarvitades vastaval määralt tooreid keedu- ja puuvilju.

Reumatismile aitab kaasa ka külmetamine, iseäranis kestab külmetamine külmades, niiskes, halvasti tuulutatud ruumis. Viimasel ajal on arstid tähele pannud, et on niisugune põhjuslik side reumatismi ja organismi mingisuguse kroonilise nakkusprotsessi vahel, nagu näiteks mädanavad

hambad, tihti korduv angiina, kahepoolsete paistetused. Nähtavasti nende nakkuspesadest imuvad pikkamisi pisilaste elutegevuse mürgilised produktid ja rikuvad kuidagi liikmete sisemist korda. Niisugused nakkuspesad vaja õigel ajal ära arstida ja organismist kõrvaldada. Reumatismi vastu on vaja kohe haiguse algusel võitlema hakata, et ta ei saaks mitte liiga kaugele ja vanaks minna.

Ei tohi jahutoitusid palju süüa, iseäranis värsket ja pehmet leiba või saia, ka ei tohi magusaid ja liiga soolaseid toitusid palju süüa. Enne arvati, et reumatismi juures ei tohi süüa liha ja hapuid puuvilju. See pole õige, liha on mõõdukal hulgal kasulik, sest et aitab kaasa vere tekkimisele, hapud puuviljad ei aita sugugi kaasa organismi üleliigse happe tekkimisele, sest et neis on alati küllaldaselt leelisi. Puu- ja keeduvilju tuleb reumatismi juures võimalikult rohkem süüa ja mitte ükski keedetult, vaid ka toorelt. Reumatismi algusel, nõndanimetatud terava staadiumi juures, vaja haige panna voodi ja valvata selle järele, et ta lamaks võimalikult horisontaalselt, et ta peaalune ei oleks mitte kõrge.

Kui haige saab juba nii terveks, et võib hakata tööd tegema, tuleb talle soovitada kaks korda päevas lamada horisontaalselt umbes poolteist tundi, kui võib, töövaheajal ja peale tööd. Kui haige on hästi kaetud, siis pole vaja selle juures karta õhuakent avada ja hingamiseharjutusi teha, pannes liikuma nii rinna- kui ka kõhulihased.

Töö juures tuleb hoiduda halvast keha seisust, kusjuures raskuse keskkohal langeb haigetele liikmetele. Istumise töö juures tuleb haige jalga asetada teisele toolile, mis sama kõrge on kui see, millel haige istub. Raskuse mõjul sünnib siis liikme väljasirgumine.

Arstimise abinõudest avaldab kõige paremat mõju reumatismi vastu salitsilli hape ja tema igasugused ühendid. Haige liikme peale mõjub hästi soojus aurutamise ja kompresside näol. Pehme lapp pannakse mitmekordselt kokku ja kastetakse lahustisse, kõige parem väävelhapu magneesiumi lahusesse, sest et see sool on suuteline kaua soojust alal hoidma. Kuid tema puu-

dumisel võib lapp lihtsa keedusoola lahusesse kasta, hästi välja väänata, linoleum ehk õlitatud paber peale panna, nii et igast küljest katab ohtralt märja lapi kinni, siis pannakse midagi pehmet ja sooja—vatt või villane rät peale. Kompressi tuleb tingimata vahetada hommikul ja õhtul ja isegi päeval. Kui teravad valud annavad juba järele, tuleb viibimata asuda **massaashile**. Sealjuures triigitakse ja näpistatakse aluses mitte otse haiget liiget, vaid lihaseid, mis haige liikme juurest natuke alamal ja ülemal pool. Ainult pikkamisi ja ettevaatlikult tuleb asuda haige koha triikimisele. Hea kui massaashi võib koos mingisuguse soendamise protseduuriga nagu elektrisoendamise ehk auroduschiga teha. Seda ja teist võib lihtsustatud kujul kodus ette võtta, juhtides haige koha peale lambi, mis kaetud sinise paberiga. Ka teekannu keeva veega võib teatud kaugusel haige

liikme all hoida. Näiteks põlve liikme massaashi juures seatakse jalga nii, et ta oleks kahe tooli vahel ja selle vahel madalale järile pannakse just keemahakanud suur teekann.

On palju keerulisi elektriabinõusid, mille abil arstitakse suure eduga reumatismi meie polikliinikutes.

Suvel võib aga reumatismi kõige paremini arstida, sest kõige suuremat mõju avaldab tema peale päike. Päike mõjub mitte üksi oma soendavate kiirtega, mis kutsub esile auramise ja higistamise, vaid ka oma keeruliste ultraviolet kiirtega, mis kiirendavad ainete vahetust ja aitavad kaasa igasuguste kahjulikkude ainete väljatõrjumisele organismist. Päikest on vaja kasutada võimalikult rohkem, kuid mitte korruga, kord-korralt temaga harjudes.

V. D.

KÜSIMUSED JA VASTUSED

Küsimus: Kas on abinõusid sääskede ja mesilaste nõelamiste vastu?

Vastus: Lihtsatest abinõudest sääskede, mesilaste ja erilaste nõelamiste vastu, mis vähendavad valu ja alandavad paistetust, võib nimetada **soola**: sool kastetakse vette ja siis hõõrutakse hästi nõelatud kohta. Mesilaste nõelatud kohta soovitakse küüslaugu või sibula mahlaga määrada, mis võtab kohe valu ja alandab paistetuse.

Küsimus: Kuidas hävitada kärbsed talides ja lautades?

Vastus: 1) Kärbsed ei armasta poolvalgust, sellepärast määratakse talli ja lauda aknad sinetatud lubjaveega ära ja kärbsed lendavad minema. 2) Ka läbitõmbavat tuult ei salli kärbsed, selleks tehakse katuse all luugid lahti, et läbitõmbavat tuult sünnitada. 3) Veel määratakse seinad maarjajääga, petrooleumiga ehk karbooliveega üle. Viimast abinõu võib ainult siis tarvitada, kui eelmised kaks pole tagajärgi annud, sest karboolil on väga halb hais, mis võib piimale üle minna. Ka on tähele pandud, et kärbsed ei armasta helesinist värvi; sellepärast võib seinad juulis ehk augustis, kui kärbsed hakkavad sigima, lubjaveega, millele ultramariini värvi juurde lisatud, üle tömmata.

Küsimus: Kuidas saada lahti puukoidest?

Vastus: Mööblit, milles puukoid asetsevad, tuleb järjekindlalt tärpentiiniga pinseldada. Ka võib tärpentiini udupritsiiga aukudesse lasta, siis augud kinni kittida ja veel tärpentiiniga üle määrada.

Küsimus: Kuidas hävitada leheläisid?

Vastus: Leheläisid ja isegi veretäisid hävitatakse järgmise seguga. Võetakse 300 grammi rohelist seepi ja sulatatakse ta kolmes liitris keevas vees ära; saadud lahusesse kallatakse klaas puu- või denaturaat-piiritust ja pool klaasi väävliskaaliumi küllastatud lahust, kõik see segatakse hästi läbi ja pritsitakse taimedele. See segu on kahjulut isegi noortele võsudele, kuid hävitab täid, ussikesed ja teised putukad.

Küsimus: Kuidas pesta villaseid asju?

Vastus: Villaste asjade pesemiseks võetakse leiget vett, kus sulatatakse seep ära. Selles leiges vees pestakse villased riided. Riieitele ei tohi aga seepi peale määrada, siis vanub ta.

Küsimus: Kuidas puhastada musta viltkübarat?

Vastus: Viltkübarat puhastatakse kas tükikese sametiga või leivakoorukesega. Leivakoorukesel vaja sisu ära lõigata ja siis kübarat puhastada.

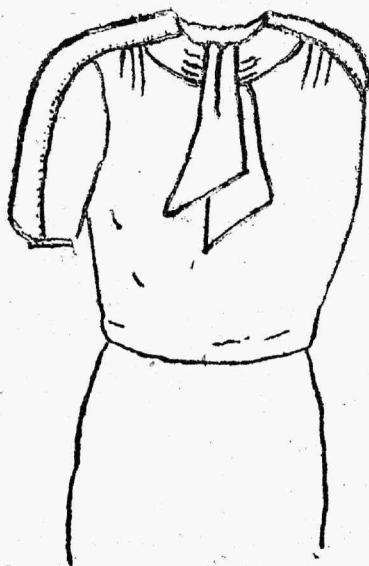
Vastutav toimetaja: S. Allermann.

Tehniline toimetaja: A. Lukin.

Väljanne № 55. Ladumisele antud 3. VII. 1934. Trükkimiseks alla kirjutatud 21. VII. 1934. Paber 72×110. Trükip. I. Trükij. I. p. 85.680. Trükik. üldse 85.680. Längorlit 18639. Tiraash 1100 eks. Töö № 5588. „Külvaja“ trükikoda, Leningrad, Dsershinski uul. № 49.

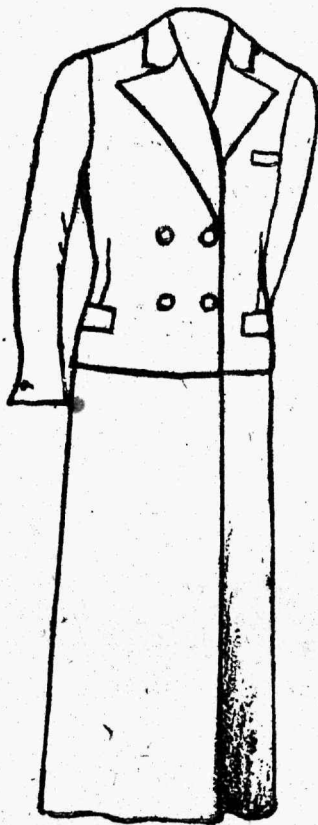
1

2

3

4

Moed

1. Kleit
2. Pluus
3. Koolilaste kleidid
4. Kostüüm

„РАБОТНИЦА И ҚОЛХОЗНИЦА“ № 7 (62)

Ежемесячный журнал на эстонском языке.

1048

Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, Апраксин переулок № 2
Välismaatööliliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, Apraksini põikuliits № 2

Hint 30 kop.

ESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR